

УДК 32.019.51:316.776.2

О. Запорожець, канд. політ. наук, доц.,
Н. Бєлоусова, канд. політ. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ВЕРБАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена інтернет-мемам як інструменту інформаційного протистояння у контексті російсько-української війни. Проаналізовано популярні українські інтернет-меми про російський військовий корабель, палаюцю, Чорнобайку, чмоню та "жест доброї волі". Визначено, що українські меми націлені на висміювання країни-агресора. Іронічні і неагресивні українські інтернет-меми впроваджують у масову свідомість меседжі про псевдоміць "другої армії світу", руйнування "руського міра", сильну і професійну українську армію та неминучу перемогу України у війні. За допомогою мемів також формується образ цивілізованої, миролюбної, згуртованої і незламної української нації.

Ключові слова: меми, українські інтернет-меми, пропаганда, інформаційна війна.

24 лютого 2022 року РФ розпочала повномасштабну війну проти України. Війна у фізичному просторі супроводжується протистоянням в інформаційному просторі. Російська влада проводить масштабну інформаційну війну проти України, націлену на дискредитацію державного керівництва і ЗСУ, залякування і деморалізацію українського населення (особливо на тимчасово окупованих територіях), послаблення міжнародної підтримки України тощо.

Українське керівництво вживає усіх можливих заходів для протидії російським деструктивним інформаційним впливам на національному і міжнародному рівнях, оперативно поширюючи інформацію про ситуацію через різні канали комунікації, викриваючи російську дезінформацію і проросійські пропагандистські інформаційні ресурси, спонукаючи європейські країни припинити мовлення російських ЗМІ тощо.

Українське громадянське суспільство на своєму рівні також протидіє російській пропаганді. Важливу роль у цьому процесі відіграють інтернет-меми, які стали потужним засобом формування іронічно-саркастичного ставлення до російської влади і російської армії, згуртування української нації перед зовнішньою загрозою, підтримки високого морального духу українців і віри у перемогу.

Мета статті – проаналізувати популярні українські вербальні інтернет-меми з початку російської повномасштабної війни проти України.

Меми та інтернет-меми зокрема є об'єктом дослідження низки зарубіжних авторів, таких як С. Блекмор, К. Роджерс, Д. Деннет, Р. Броуді, Ф. Хейліген, Б. Хенкок, В. Закем, М. Макбрайд, К. Хаммерберг, П. Девісон, С. Шомова, С. Канашина, Ю. Щуріна та інших.

У вітчизняній науці дослідженню Інтернет-мемів присвячено публікації таких науковців, як О. Чернікова, О. Дзюбіна, Л. Смола, С. Катаєв, О. Журавська, Т. Пода, Я. Чаплак, Г. Чуйко, Г. Почепцов, О. Зінченко тощо.

Термін "мем" введено в обіг англійським біологом Річардом Докінзом у книзі "Егоїстичний ген" (1976 р.). За Р. Докінзом, мем – це одиниця культурної передачі чи одиниця наслідування. Життєздатність мему зумовлена такими його якостями, як довговічність, плодючість і точність реплікації [1].

Одне з найбільш повних і влучних визначень терміна "мем", на нашу думку, дала українська дослідниця Лідія Смола, яка зазначила, що мем – це образ, ідея, символ, дія, будь-яка культурна інформація, яку скопіювала одна людина від іншої; спеціально створене інформаційне повідомлення, яке поширюється в інформаційному просторі та призначене для формування необхідної картини світу людини та прийняття відповідних рішень. Мем впливає на сприйняття дійсності та

спонукає до дій. Коли мем перетворюється на загальнозрозумілий символ, він не тільки впливає на реальність, а трансформує її [2].

У публікаціях дослідників значна увага приділена характеристикам мемів. Так, Френсіс Хейліген у статті "What makes a meme successful?" визначив такі риси успішних мемів, як конкретність, простота, актуальність, інваріантність, керованість, відповідність існуючим переконанням аудиторії, однозначність, виразність, легкість, корисність, конформність тощо [3].

Дослідниці С. Шомова і С. Канашина виокремили такі характеристики мему, як двошарова структура меседжу (шар політичного чи культурного контенту та зовнішній асоціативний шар); реплікація; іронічний зміст контенту; інтертекстуальність; інтерактивність; прив'язка до колективного несвідомого; суперечлива і двоїста природа (мем може бути спонтанним або цілеспрямовано створеним); вірусність (здатність швидко поширюватись); емоційність; серійність; мімікрія (імітація різних жанрів); мінімалізм форми; полімодальність (передача інформації за допомогою кількох каналів сприйняття) тощо [4, 5].

На думку О. Чернікової, властивостями мемів є неомбжеженість у часі, ситуативність і варіативність семантичного й етимологічного наповнення. Порівнюючи мем з семіотичним знаком, дослідниця зазначає, що "особливість мему полягає у тому, що він має надмірно широкий сигніфікат (значення) і не має чіткого денотата – "словниково" значення для нього сформулювати надзвичайно важко, а ситуація, з якою він має асоціюватись, з часом розширюється і вбирає у себе нові деталі" [6].

Меми набули особливого поширення у мережі "Інтернет". Інтернет-мемом може бути влучне слово, словосполучення, фразеологізм, фото, відео, легенда, мелодія, хештег, символ тощо.

Розмаїття інтернет-мемів відображене у різних класифікаціях, що пропонують дослідники. Так, за жанровими і стилістичними особливостями розрізняють текстові меми, меми-зображення, медіадеми, креолізовані меми (поєднують візуальний і вербальний елементи), гіфки, метамеми (пов'язані з іншими мемами) [5].

За цільовими функціями виділяють меми-агресори, націлені на підірив авторитету будь-якої особи, політичної партії, ідеї або руйнування чинного статус-кво; меми-протектори, що захищають ту чи іншу ідеологію, персону, імідж організації чи держави; меми-атрактори, що привертують увагу до події, персони, факту та створюють навколо них яскравий інформаційний контекст [4].

За способом подачі/сприйняття інформації Інтернет-меми поділяються на вербальні, невербальні (візуальні, аудіальні, жестові) та комплексні (поєднання вербальних і невербальних мемів) [7].

Сьогодні інтернет-меми є не просто засобами комунікації у кіберпросторі та елементами розважально-сміхового дискурсу. Інтернет-меми все частіше використовуються в контексті інформаційного протистояння.

Джефф Гізі, автор статті "Настав час освоїти меметичну війну", розглядає меметичну війну як суперництво за наративи, ідеї та соціальний контроль на полі бою соціальних медіа. Меметична війна, на думку дослідника, – це цифрова версія психологічної війни. Ефективність використання мемів залежить від розуміння специфіки аудиторії, та вимагає швидкості, адаптивності та креативності [8].

Автори дослідження "Exploring the Utility of Memes for U.S. Government Influence Campaigns" (Vera Zakem, Megan K. McBride, Kate Hammerberg), визначили три цілі використання мемів в інформаційному протиборстві [9]: запобігання впливу повідомлень супротивника; поширення повідомлень на користь суб'єкта впливу; стримування впливу повідомлень супротивника.

Меми як інструмент інформаційного протистояння формують певні шаблони сприйняття, "граючи" на почуттях, асоціаціях та пам'яті. За допомогою мему можна представити подію, ситуацію або певну особу у вигляді промовистого зображення та стислого і влучного коментаря, що закарбовується у пам'яті і впливає на подальше сприйняття реальності цільовою аудиторією.

Меми також є дієвим засобом "переформатування" пам'яті цільової аудиторії як для витіснення небезпечних поглядів і переконань, так і для впровадження у масову свідомість бажанію або певну особу в інтерпретації і ставлення до тих чи інших подій [10].

У межах цієї статті розглядаються українські інтернет-меми, які з'явилися і набули популярності у 2022 році з початком російської війни проти України. Для дослідження вибрано 6 популярних українських вербальних інтернет-мемів, а саме: "Руський воєнний корабель, іди ...", "паляниця", "Чорнобаївка", "бавовна", "чмоня", "жест доброї волі".

У перший день повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року два російські військові кораблі (крейсер "Москва" і патрульний корвет "Василь Биков") підійшли до українського острова Зміїний.

Російські військові рацією намагалися переконати українських прикордонників скласти зброю. У відповідь вони почули фразу російською мовою: "Русский военный корабль, иди ...!". Після такої відмови російські військові кораблі нанесли масований артилерійський удар по острову Зміїний [11].

Наступного дня українські прикордонники поширили запис цієї розмови між захисниками острова і росіянами. Фраза відразу поширилась українськими ЗМІ і здобула надзвичайну підтримку серед українців. Дуже швидко вислів про російський військовий корабель перетворився на інтернет-мем та символ відважного і відчайдушного опору невинуватій військовій агресії [12].

Варто відмітити, що вислів "іди на ..." є полісемантичним, і може виражати зневагу до когось, намір когось принизити; вимогу залишити місце; бажання припинити спілкування з кимось; категоричну відмову виконати чиїсь вимоги тощо. Нецензурна лексика характеризується ситуативністю вживання, відносною ідіоматичністю (кліше), асоціативністю значень, емоційним забарвленням та стилістичною невідповідністю нормам літературної мови [11].

Як комунікативний акт мем про російський військовий корабель виконує декілька функцій: психологічна розря-

дка при реагуванні на неприємний і несподіваний перебіг подій; зниження соціального статусу адресата; підвищення морального духу у небезпечній ситуації тощо [11].

Мем про російський військовий корабель швидко розповсюдився у соціальних мережах у вербальній, візуальній, аудіо- і відео формі та їх поєднаннях. Фраза обігрувалась у різних контекстах, зокрема: "За всю війну лише одна людина вела успішні переговори – прикордонник з острова Зміїний"; "Зізнаємося, прикордонник зі Зміїного розповідав, куди йти не тільки кораблю", "За декілька днів єдиний напрям, в якому російська армія успішно просунулась – це на...", "Ми живемо у світі, де "іди на ..." більше не матюк, а громадянська позиція" тощо [11,13].

Цей мем також набув поширення за межами інтернет-простору. У квітні 2022 року Укрпошта ввела в обіг марку із фразою-відповіддю захисників острова Зміїний "Русский военный корабль, иди ...". Марка випущена мільйонним тиражем двома номіналами для внутрішнього користування та відправки за кордон [14]. Фраза про російський військовий корабель з'явилась на вуличних плакатах, дорожніх вказівних знаках, одязі, посуді, екосумках, автомобільних наліпках, сувенірних монетах тощо.

Крім того, цей мем поширювали не лише українські, а й західні ЗМІ. Англomовний переклад фрази українського захисника "Russian warship, go ..." прикрасив сторінки авторитетних світових видань The Guardian, Daily Mail, Der Spiegel та The Week.

Невдовзі після ситуації з російським військовим кораблем у мережі "Інтернет" стало вірусним відео, на якому житель Сумщини підходить до озброєних окупантів, намагається поспілкуватися з ними, а потім просить їх сказати слово "паляниця" [15].

Слово "паляниця" важко вимовити іноземцям, зокрема росіянам. Це пов'язано з фонетичними особливостями української мови. В українській мові звук [ц] може вимовлятися як твердо, так і м'яко. Натомість у російській мові звук [ц] завжди твердий. До того ж, український звук [и] відрізняється від російського [ы]. Він формується в іншій частині мовленнєвого апарату. Через такі фонетичні особливості росіяни не можуть правильно вимовляти такі слова, як "паляниця", "нісенітниця", "обценьки" тощо [16].

Слово "паляниця" – український білий пшеничний хліб округлої форми – перетворилось на кодове слово (шиблет) для виявлення російських диверсійно-розвідувальних груп та інтернет-мем. Мем набув поширення у форматі скоромовок, анекдотів та музичних композицій.

Прикладами скоромовок є такі: "Кропивницькі паляниці зі смаком полуниці продаються у крамниці біля Укрзалізниці", а також "Укрзалізниці везла паляниці".

Набули популярності текстові пости "пароль для своїх" такого змісту: "Лисиця укрзалізницею везе паляницю та верзе нісенітниця"; "Лисиця з'їла паляницю. Відповідь: Це нісенітниця!" [17].

У травні 2022 року український виконавець Vapar випустив відеокліп з піснею "Паляниця", у приспіві якої є такі слова:

"Паля-паля паляниця
Паляниця не суниця
Паляниця круглий хліб
Український кормить рід
Паля-паля паляниця
Окупанту вона сниться
Бо без неї окупант
Диверсант" [18].

Пісню "Паляниця" у стилі реп і відеокліп до неї також випустив луцький гурт "Флайза". Пісня починається зі звернення "Шановні мурахи", адресоване всім українцям, які своїми справами наближають перемогу України у війні [19].

На фейсбук-сторінці гурту сказано: "Всі ми, мурахи, ліпимо наш потужний, міцний, красивий та щасливий мурашник. Слава Героям! Україна – понад усе!".

У приспіві пісні – такі слова:

"Па-ля-ни-ця – твоя потужна зброя!

У слові сила, як в наших супергероїв!

Па-ля-ни-ця об'єднує своїх!

Цей пароль нації щечбечем, як солов'ї!"

Трендове слово також підхопили волонтери і бізнес: наприклад, український ресторатор Алекс Купер (Молодість, Kyiv Food Market) відкрив одразу три безкоштовні заклади для пенсіонерів під назвою "Паляниця".

27 лютого 2022 року багато українців раптом дізнались про невеличке село "Чорнобаївка" у десяти кілометрах від Херсона, коли українські військові розгромили на місцевому аеродромі гвинтокрили та десант російських окупантів.

За вісім днів історія повторилася – 7 березня ЗСУ знищили близько 30 гвинтокрилів окупанта. Далі був третій, четвертий, п'ятий, шостий, сьомий, восьмий, дев'ятий, десятий випадки. Станом на 16 травня 2022 року ЗСУ розгромили окупантів у Чорнобаївці вже двадцять разів. "Серіал" про Чорнобаївку продовжувався до самого звільнення села від окупантів Збройними силами України у листопаді 2022 року.

Так з маловідомого, непримітного села Чорнобаївка перетворилась на символ українського спротиву, на "Бермудський трикутник" для російських окупантів та один із найбільш популярних українських мемів.

Візуальні пости з написом "Чорнобаївка" містять зображення грабель, на які наступає окупант; зображення карти України, що перетворилась на суцільну Чорнобаївку; дорожній покажчик з написом Чорнобаївка в усіх напрямках; кадри з фільмів "День бабака" і "Леон-кілер", комедійного серіалу-пародії на американські фільми-катастрофи "Круте піке", в якому літак Бройлер-747 протягом 325 серій падав в Атлантичний океан тощо [20-22].

На одному з візуальних постів у карикатурній формі зображено, як проходить військовий призов у РФ: співробітник військкомату питає у потенційного призовника, чи він чув щось про Чорнобаївку, після негативної відповіді радісно заявляє, що той годиться для служби [23].

Популярною стала світлина з російським президентом і міністром оборони Шойгу, на якій Путін начебто питає, чому знову російські війська відправляються у Чорнобаївку, а Шойгу відповідає "будемо викликати вогонь на себе".

Українці постили у соціальних мережах дотепні фрази про Чорнобаївку такого змісту: "Загін самогубців: місія Чорнобаївка"; "одного разу під Полтавою, десять разів під Чорнобаївкою"; "слоган селища Чорнобаївка: Можна повторити"; "Росія просить НАТО закрити небо над Чорнобаївкою" тощо [20-22].

Крім того, інтернет-мем Чорнобаївка поширювався у вербально-аудіальному форматі. Так, український музикант Jalsomino представив пісню "Чорнобаївка", яка починається такими словами: "Є таке місце на нашій землі. Воно стане цвинтарем для всієї русні. Це як чорна діра, але для кацапів. Вони туди приходять і зникають насправді. Це місто сили, це місто волі, це місце зруйнованої руської долі" [24].

Іронічно-гумористичну пісню про Чорнобаївку представили також актори "Дизель Шоу" у виконанні Єгора Крутоголова. Це пародія на відому пісню групи Eagles "Hotel California". У пісні співається про одне місце біля Херсона, де немає ні річки, ні моря, ні готелів, ні сервісу та умов, тільки аеродром, але "чомусь туди тягне Москалів знов і знов". У приспіві такі слова [25]: "Welcome to the hotel Чорнобаївка! Кожен раз – сюрприз. Все, як в перший раз. Зустріч – вищий клас. Велкам ту зе пекло в Чорнобаївку! Тут прибили вас, розбомбили вас вже 12 раз (не останній раз)!"

У травні 2022 року Збройні сили України презентували свою пісню про Чорнобаївку. Кліп Зразково-показового оркестру ЗСУ та його солістки Світлани Реднич було розміщено на фейсбук-сторінці й ютуб-каналі Генштабу. У приспіві пісні звучать такі слова [26]:

"Чорнобаївка – чорне пекло ворогів.

Чорнобаївка – тут ваш "руський мір" згорів!

Чорнобаївка – спалимо вас ще надцять раз,

Але Україна – то найпрекрасніша для нас!"

Пісенні кліпи про Чорнобаївку запустили на ЮТубі також українська поп-рок група "Діти Фрістайла" та Микола Орешко & Етно-гурт "Дуліби" [27, 28].

У березні 2022 року українці створили новий інтернет-мем – "Чмоня". Слово "чмоня" походить від сленгового слова "чмо", що означає неприємну людину, яка викликає відразу й огиду. За однією з версій, слово "чмо" – це аббревіатура, яка російською мовою розшифровується як "человек, морально опустившийся". Вигадане слово "чмоня" є більш лагідним, і поєднує іронію з жалістю.

Героєм мему став Андрій Рязанцев – мешканець міста Горлівка (Донецька область), яке тимчасово окуповане росіянами. Рязанцев воював на боці РФ і став одним із перших, хто опинився у полоні ЗСУ [29].

На світлинці, опублікованій у соціальних мережах, Рязанцев невисокого зросту і у військовій формі, наче завеликого розміру, виглядав маленьким, пришелепкватим і жалюгідним.

Фактично своїм зовнішнім виглядом цей солдат за лічені хвилини змарнував мільйони доларів і роки копійки праці російських пропагандистів, які формували імідж їхнього військовослужбовця як бравого і непереможного вояка [29, 30].

Після поширення світлинці у мережі "Інтернет" російський військовий "Чмоня" став зіркою мемів. У соцмережі "Тикток" меми з "Чмоню" переглянули понад 40 мільйонів разів. Популярними стали жартівливі відео з "Чмоню" під пісню Русі "Заручена" ("Не стій під вікном").

За повідомленням інформаційного агентства Міністерства оборони України АрміяInform, інтернет-мем "Чмоня" також став образом для косплеєрів, які почали повторювати образ Рязанцева, вдягаючи старий одяг і демонструючи на камеру розгублений вираз обличчя [30].

Приводом для іншого інтернет-мему стали вибухи на прикордонних територіях Росії, які ЗМІ країни-агресора називали "хлопками".

Спочатку вибухи мали місце у Білгородській області, потім у Курській області. Мешканці як обласного центру, так і районних містечок скаржилися на вибухи та дим. Місцева влада не давала ніяких пояснень, а російські ЗМІ повідомляли про "хлопки".

Російською мовою слова "хлопОк" і "хлОпок" пишуться однаково і відрізняються лише наголосом. Рослина і тканина "хлОпок" в українській мові називається "бавовна". Скориставшись омонімічністю цих слів, укра-

їнци перетворили російські "хлопки" у "бавовну" і почали поширювати мему у соціальних мережах [31].

Інтернет-мем "бавовна" поширювався у форматі зображень та відеокліпів, в яких обігрувалась візуальна схожість квітки бавовни та хмари диму від вибуху.

Новий виток популярності мему про бавовну припав на літо 2022 року, коли сталися вибухи на території тимчасово окупованого Криму – на аеродромі у Новофедорівці під Саками, біля великого залізничного вузла Джанкой, а також на військовому аеродромі Бельбек [32].

У липні 2022 року український музикант Jalsomino презентував веселу іронічно-саркастичну пісню "Бавовна" [33].

27 серпня 2022 року Міністерство оборони України презентувало персонажа Бавовнятко – анімалістичне втілення популярного мему. За описом Міністерства оборони України, Бавовнятко – "тварина-привид. Пухнаста і непосидюча. Вночі Бавовнятко тихо приходять на бази окупантів, склади, аеродроми, нафтопереробні заводи та інші місця, заповнені легкозаймистими предметами, і починає там бавитися з вогнем" [31].

Крім того, мем Bavovna поширився в англomовному сегменті інтернету як частина кампанії з підтримки України у війні.

Ще один популярний український інтернет-мем пов'язаний з островом Зміїний. 30 червня 2002 року внаслідок успішної військової операції ЗСУ російські військові були змушені залишити тимчасово окупований острів Зміїний. Міністерство оборони РФ намагалось приховати поразку російських військових, і назвало відступ російських військових з острова Зміїний "жестом доброї волі".

Дивна реакція країни-агресора стала приводом для поширення вербальних та вербально-візуальних мемів у соціальних мережах такого змісту: "доброю волею і НІМАРСом можна досягти набагато більшого, ніж просто доброю волею"; "російський "жест доброї волі" українською мовою означає "отримати тягла і втекти"; "в якості жеста доброї волі Росія прийняла рішення про розпад"; "у Путіна пояснили смерть Путіна "жестом доброї волі" Путіна" тощо [34,35].

У мережі "Інтернет" також поширювалась світлина керівника департаменту інформації та масових комунікацій Міністерства оборони РФ Ігоря Конашенкова з написом: "Наступним актом доброї волі планується вибух моста у Крим".

На могилах окупантів інтернет-користувачі пропонували написати таку епітафію: "загинув в якості акту доброї волі під час виконання завдань у межах спецоперації" [34].

Радник керівника Офісу президента Михайло Подоляк також вирішив висміяти РФ, розмістивши у Twitter такий пост: "Все йде за планом? Знову як жест "доброї волі" російські війська тікають з о. Зміїний, підтвердили в Міноборони РФ. Тобто для того, щоб "закохати" Москву в добру волю, потрібно систематично її бити. Тож менше слів – більше зброї, і швидше до миру без нацистської літери Z..." [35].

Таким чином, в умовах повномасштабної війни РФ проти України інтернет-мему є потужним контрпропагандистським інструментом, що використовується для висміювання та зниження страху перед російськими окупантами. За допомогою мемів формується образ сильної, згуртованої, волелюбної і незламної української нації та протилежний образ недолугих, боягузливих, брехливих і неадекватних російських загарбників. Мему закріплюють у масовій свідомості меседжі про сведоміць "другої армії світу", руйнування "руського міра",

сильну і професійну українську армію та неминучу перемогу України у війні. Проаналізовані українські інтернет-мему набули поширення у вербальному, вербально-візуальному та вербально-аудіальному форматах.

Варто зазначити, що українські інтернет-мему не є агресивними, а скоріше по-доброму іронічними, що є відображенням таких рис української нації, як зрілість, мудрість, миролюбність, толерантність та стійкість. Мему оживили відчуття приналежності до унікальної цивілізованої країни, яка сповідує європейські цінності і здатна самовіддано їх захищати. Вони також стали своєрідним засобом подолання комплексів, насамперед, комплексу меншовартості, нав'язаного країною-агресором. Крім того, поширюючись у світі, інтернет-мему руйнують усталені стереотипи і міфи про Україну, які десятиліттями насаджувались російською пропагандою.

Список використаних джерел

1. Дюкін Р. Егоїстичний ген. – К.: Наш формат, 2019. – 384 с.
2. Смола Л. Мем як інструмент інформаційної війни // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*. – 2019. – Вип. 1. – С. 91-95.
3. Heylighen F. What makes a meme successful? Selection criteria for cultural evolution. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download>
4. Kuznetsov I., Soldatkina Ya. Political media memes' persuasion and functioning in social media. URL: https://www.researchgate.net/publication/319658592_POLITICAL_MEDIA_MEMES%27_PERSUASION_AND_FUNCTIONING_IN_SOCIAL_MEDIA
5. Чаплак Я.В., Чуйко Г.В. Специфіка мемів у Інтернет-просторі сучасного суспільства. *Scientific Collection "InterConf": SCIENTIFIC GOALS AND PURPOSES IN XXI CENTURY (January 19-20, 2022)*. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4592>
6. Чернікова О.І. Вербальний мем: лінгвістичний аспект // *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна"*. – 2015. – Вип.51. – С. 354-356.
7. Чернікова О. І. Вербальний, невербальний та комплексний мему: класифікація за способом подання та сприйняття інформації в Інтернет-середовищі // *Вісник Київського національного лінгвістичного університету (на матеріалі іншомовних кіномемів)*. Серія: Філологія. – 2015. – Т. 18, № 1. – С.151-156.
8. Giese J. It's time to embrace memetic warfare. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/its-time-to-embrace-memetic-warfare/164>
9. Zakem V., McBride M.K., Hammerberg K. Exploring the Utility of Memes for U.S. Government Influence Campaigns. URL: https://www.cna.org/cna_files/pdf/DRM-2018-U-017433-Final.pdf
10. Запорожець О.Ю. Меметична зброя в інформаційній війні // *Матеріали VII міжнародної наукової конференції "Україна в умовах трансформації міжнародної системи безпеки"*. – Львів, 13-14 травня 2021. – С. 58-60.
11. Zhuravska O. Symbolic nature, cultural codes and media functionality of "The Russian Warship" meme. URL: <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/536/441>
12. Шевчук В. "Паляниця", "руський корабель" і многое другое: как украинцы за три недели превратили россиян в посмешище // *Апостроф*. 15 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apostrophe.ua/article/politics/2022-03-15/palyanitsya-russkiy-korabl-i-mnogoe-drugoe-kak-ukrayintsyi-za-tri-nedeli-prevratili-rossiyan-v-posmeshische/44863>
13. "Русский корабель", напрямок – на х*й, паляниця і pornhub: военний гумор надихає українців боротися з окупантами // *Волинські новини*. 27.02.2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.volynnews.com/news/all/russkiy-korabl-napriamok-na-khy-palyanitsya-i-pornhub-voyennyi-humor-nadykhaye-ukrayintsiv-borotysia-z-okupantamy/>
14. Загородній М. Укрпошта ввела в обіг нову марку "Русский военный корабель, иди нах*й". *Українська правда*. 12 квітня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/04/12/248214/>
15. На Сумщині українець влаштував окупантам перевірку словом "паляниця". 26.02.2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.odindoma.sumy.ua/publikacii/na-sumshini-ukrainec-vashtuvav-okupantam-perevirku-slovom-palyanitsja-video/>
16. Хоменко С. Пароль "Паляниця". Что происходит с русским языком в Украине // *ВВС*. 13 квітня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/russian/features-61081654>
17. Чорнобаївка, паляниця та Арестович. НВ зібрав головні українські мему, що з'явилися під час війни // *НВ*. 26 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/chornobajivka-arestovich-palyanitsya-zharti-foto-memi-shcho-vinikli-pid-chas-viyni-novini-ukrajini-50228373.html>

18. BANAR – Паляниця (Official Video 2022). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=N2eO4yhOu7I>
19. Луцький гурт "Флайза" презентував пісню "Паляниця" // *Конкурент, Інформаційне агентство. 05 травня 2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://konkurent.ua/publication/95493/lutskiy-gurt-flya-za-prezentuvav-pisnu-palyanitsya-video/>
20. Дивіться яскраві меми, як Чорнобаївка стала Днем бабака для окупантів // *РБК Україна. 19.03.2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/stylers/smotrite-rkie-memy-chernobaevka-stala-dnem-1647685981.html>
21. Уже вдесьте, ювілей! Добірка мемів про легендарну Чорнобаївку // *ICTV. 25.03.2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ranok.ictv.ua/ua/2022/03/25/bermudskij-trikutnik-dlya-rosijskih-okupantiv-dobirka-memiv-pro-legendarnu-chornobayivku/>
22. Григорак Л. Вдесьте! Нова порція мемів про Чорнобаївку, які "облетіли" Instagram та Facebook // *Сьогодні. 25.03.2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lifestyle.segodnya.ua/ua/lifestyle/postress/v-desyatyy-raz-nova-ya-porcija-memov-o-chernobaevke-kotorye-obleteli-instagram-i-facebook-1610880.html>
23. Кононенко В. ЗСУ можуть і 20 разів. У чому феномен Чорнобаївки та найкращі меми від українців // *Вікна. 16.05.2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vikna.tv/video/ukrayina/chornobayivka-u-chomu-yiyi-fenomen-ta-memy-pro-chornobayivku/>
24. "Чорнобаївка" – Jalsomino. Українська патріотична пісня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=bQBAKQr1FQY>
25. Чорнобаївка у виконанні Єгора Крутоголова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=gwWje396_3I
26. Ліснічук М. "Тут ваш російський мір згорів": ЗСУ представили пісню про Чорнобаївку // *OBOZREVATEL*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://war.obozrevatel.com/ukr/tut-vash-russkij-mir-zgoriv-zsu-predstavili-pisnyu-pro-chornobayivku-video.htm>
27. Діти Фрістайла – Чорнобаївка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=qplL8kmgodA>
28. Чорнобаївка. Новий хіт Микола Орешко & Етно-гурт "Дуліби". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=7nKubF9FBVg>
29. Хто такий Чмоня: як російський військовий став мемом // *Букви. 30 червня 2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bykvi.com/ua/bukvy/khto-takyi-chmonia-ia-rosiiskiy-viiskovy-stav-memom/>
30. Скоростецький В. Хто такий "Чмоня": горлівський "кілер" рашистського мілітарного агітпропу! // *Армія Inform*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/04/01/hto-takyi-chmonya-gorlivskiy-killer-rashytskogo-militarnogo-agitpropu/>
31. Кривец Н. Чому бавовна – це мем. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://memepedia.ru/chomu-bavovna-ce-mem/>
32. Что такое "бавовна": почему так называют взрывы в Крыму и в России? // *СТБ. 11.10.2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.stb.ua/ru/2022/10/11/shho-take-bavovna-chomu-tak-nazyvayut-vybuhy-v-krymu-ta-v-rosiyi/>
33. Jalsomino Бавовна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=_1uus1wggI
34. "Жест доброй воли": Соцсети взорвались мемами после панического отступления российских оккупантов со Змеиногорья // *DSNEWS.UA*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dsnews.ua/society/krok-dobroyi-voli-socmerezhi-vibuhnulli-memami-pislya-panichnogo-vidstupurosiyskih-okupantiv-zi-zmijinogo-30062022-461916>
35. Олефиренко Н. Не жест доброй воли, а получили на орехи: реакция сети на побег армии РФ со Змеиногорья // *ФАКТИ. 30.06.2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.fakty.com.ua/ru/tehnologii/ne-zhest-dobroyi-voli-a-otrymaly-na-gorihy-reaktsiya-merezhi-natechu-armiyi-rf-zi-zmijinogo/>

Надійшла до редколегії 27.11.22

O. Zaporozhets, PhD (Political), Associate Prof.,
N. Belousova, PhD (Political), Associate Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

VERBAL INTERNET MEMES DURING RUSSIAN FULL-SCALE WAR AGAINST UKRAINE

The article explores Internet memes as a tool of information warfare in the context of Russian-Ukrainian war. Popular Ukrainian Internet memes about Russian warship, Palianytsia, Chornobayivka, chmonya and "gesture of goodwill" are analyzed. Ironic and non-aggressive Ukrainian Internet memes promote messages about the pseudo-might of "second army of the world", destruction of the "Russian world", a strong and professional Ukrainian army as well as inevitable victory of Ukraine in the war. The image of civilized, peaceful, united and invincible Ukrainian nation is also shaped by memes.

Keywords: memes, Ukrainian Internet memes, propaganda, information warfare.